

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki riskovni društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopis se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Sedanji naš politički stan.

Kakor znano, sta Brandstetter in Seidl kot zastopnika slovenskih (!) kmet. občin po volji nemške večine graškega dež. zbora v drž. zboru, zastopnika nemških kmet. občin pa nista bila n tudi zdaj ne gresta na Dunaj. Kdo dela kmetijskemu stanu bolj na korist: naša dva, nam posiljena zastopnika, ki sta na Dunaju, ali pa zastopnika nemških kmet. občin, ki ne gresta tje? „Gospodar“ ne bode tega razsodil, ker ga itak ne poslušajo nemškutarski in trmoglavci kmetijski volilci marib. okraja, kateri so krivi, da sedita v deželnem in državnem zboru ta dva moža proti volji velike večine štajarskih Slovencev.

S to večino pametnih Slovencev govorimo ter jim damo v razsodbo, kdo da dela kmetijskemu stanu bolj na korist: konservativna nemška poslanca, ali pa nemško-liberalna, naše narodnosti skoz in skoz nasprotna poslanca Brandstetter in Seidl? Najprej pa povemo, da nas ne vema nikakoršen drug namen kakor edino le ta, da po svoji dolžnosti ljudstvo učimo in pripravljamo, da ob času volitev modro in pravično rabi svoje ustavne pravice.

Konservativna zastopnika nemških kmet. občin se držita sploh one stranke, ki noče nič več opraviti imeti s sedanjim državnim zborom. Tu sem spadajo slovenski drž. poslanci iz Kranjskega, ki so ravno (razen Thurna izmed vel. posestnikov) vsi od prvega do zadnjega odpisali prvoedniku drž. zbora, ki jih je bil na Dunaj poklical, da ne pridejo in mu tudi razložili, zakaj da priti ne morejo. Isto tako so storili vsi tirolski poslanci, ki so na poziv v državni zbor priti, naravnoč svoje mandate položili. Tako sta storila tudi poslanci iz Predarlskega, in zastopnik kmet. občin gorenje-avstrijskih; Čehov iz Pemskega in Moravskega pa itak že več let v držav.

zboru ni. Po tem takem ni iz Tirolskega in Predarlskega nobenega zastopnika v drž. zboru; iz Českega, Moravskega, Gorenjeavstrijskega, Štajarskega in Kranjskega so edino le nemško-liberalni poslanci na Dunaju; česki in slovenski narod nista zastopana, kajti Brandstetterja in Seidla ne štejemo mi, Černeta in Coronini-a pa menda ne goriški Slovenci med svoje zastopnike.

Vsi ti, ki se ogibljejo drž. zbora, spadajo k avstrijski državnopravni stranki, o kateri bomo odslej več govorili; ta se pa drž. zbora zato ogiblje, ker vidi, da nemško-liberalni kolovodje niti katoliški cerkvi niti nenemškim narodnostim niti deželnim pravicam ne prizanašajo, marveč na vseh straneh velike zmešnjave delajo, tako da vse vzdihuje in je nezadovoljno.

O narodnih pravicah kakor tudi cerkvenih, ne govorimo, ker ne šteje „Gospodar“ dovolj takih bralcev, ki bi poduka v tem potrebovali; iz druge strani pa tudi vsakdo vé, da nemški liberalci v narodnih in cerkvenih vprašanjih ne gledajo na to, kar narodi hočejo in pravica vелеva, ampak delajo vse le po svojem kopitu. Kjer so taki poslanci v kmetijskih občinah voljeni, so si ljudje sami krivi, ako je navstalo zares žalostno političko stanje, da ena sama stranka, ki še tretjine prebivalcev v Avstriji ne zastopa, vse dežele in narode strahuje, njih najsvetejše pravice zasmehuje.

Ta stranka je odpravila dovoljenje k ženitvi, s tem pa srenjam kvartirala v hiše vse polno drobnega siromaštva. Preskrbljevanje ubozih stane vedno večih stroškov, potepinstvo se množi po vseh krajih, da je groza*). Odpravili

*) Srenja Janževirh-Arlica pri Ribnici je prosila, da se dovoljenje k ženitvi zopet vpelje; toda dež. zbor ni utegnil lani prošnje rešiti in jo je poslal prosilec nazaj. Naj jih to ne splaši, ampak spodbudi še enkrat prošnjo vložiti. Tako bi naj storile tudi druge srenje. Vredn.

so liberalci postavili zoper odertijo (Wucher); ker pa niso poprej poskrbeli, da si ljudstvo iz svojih pridelkov več pridobi in se mu davkarska bremena znižajo, je kmetijski stan še hujšemu odertniku v pesti prišel, namreč kapitalu mestnih bahačev in raznih društev, katerim se mora mnogokrat posestnik v stiski na milost podati. Tako gre posestvo za posestvom tujcem v roke. — Z izločenjem mnogih uradniških poslov, katere le notarji ali advokati opravljajo, so se naložili ljudem grozoviti stroški. In kakor da še vseh teh muk zadosti ni bilo, vpeljalo se je posilno legaliziranje, ki jemlje ljudem imajočim opravka pri gospôski še poslednji groš iz žepa. Postava svobodne deljivosti zemljišča je bila smrtonosen udarec kmetijstvu. — Vse te reči, ki so kmetskemu stanu na kvar, ima liberalizem v svojem besedniku ter jih je pod krinko svobode, napredka izpeljal. V takih razmerah mora kmetski stan sčasoma čisto onemagati, kakor so že opešali obertniki vsled obertniške svobode, ki je tudi sad liberalnih teoretikov.

To vse nam je naklonila nemško-liberalna stranka. Ena reč jej še na poti leži, to so deželni zbori, ki nočejo po njeni piščalki plešati, ter branijo deželne pravice. Te svoje nasprotnike hoče nemško-liberalna stranka upogniti z direktnimi volitvami. Poslanci neposredno voljeni v državni zbor niso več zastopu ljudstva v deželnem zboru odgovorni, marveč se morajo sukati, kakor jim večina v državnem zboru velewa. Da pa nemško-liberalna stranka večino obdrži, so že ti gospodje sami poskrbeli v načrtu postave za direktne volitve.

In kaj ima ljudstvo in Avstrija koristi iz neposrednih volitev pričakati? Ničesar druga kakor muko dvojne volitve: v deželni in državni zbor; s pomnoženimi volitvami se bo pa množilo hujskanje, zapeljevanje in splošno pačenje, in to tem bolj gotovo, ker bo kmetijski stan primeran z vsemi močmi se bojevati zoper mestni živelj in kapital, ki bode v neposrednih volitvah toliko prednost imel proti kmetskemu življu. Konec vsega pa bo, da — ne pridemo do pomirjenja, nego navstanejo še večje ustavne homatije; kajti federalisti po direktnih volitvah izvoljeni, zopet ne pojdejo v državni zbor, ker deželnih pravic njeeden poštenjak zatajiti ne more. In toraj smo po direktnih volitvah zopet tam, kjer smo zdaj, ko se bori deželno pravo zoper samovolje nemško-liberalnega ustavaštva. — Sodi naj zdaj vsak, na kateri strani da mora domoljub in prijatelj ljudstva stati. —

Obravnave štajerskega dež. zbora.

XX. in poslednja seja 7. dec. 1872. Prvosednik naznani, da se je za to sejo poslanec dr. Vošnjak izgovoriti dal. Tako mu vsaj poslu-

šati treba ni bilo vladinega odgovora na svoja vprašanja. — Ces. namestnik baron Kübeck je odgovoril na več vprašanj do vlade stavljenih; najpred na dr. Vošnjakovo interpelacijo od 20. novembra zastran ne izvršene narodne enakopravnosti v uredih in gimnazijah, in zastran premeščenja gg. profesorjev Šumana in Pajka iz gimnazije v Mariboru. Ker smo o tem lani že poročali, ne bomo rečenega ponavljali, to tim manje, ker je vladni odgovor le potrdil pritožbe v interpelaciji izjavljene.

Na vprašanje marib. poslanca Reuterja: ali in do katerega časa hoče vlada vojaško bolnišnico iz mesta, kjer je zdaj, preložiti unkraj Drave? — odgovori ces. namestnik, da nima vojaški ured nič zoper to, da se pa mora dozdanja bolnišnica poprej prodati, mesto pa novo postaviti ali primerno poslopje v ta namen preskrbeti.

Zastran reguliranja Pesnice odgovorilo se je Seidl'nu, da je obširni načrt za reguliranje od železniškega nasipa pri Pesnici do njenega iztoka v Dravo kakor tudi za napeljevanje vode po dolini blezo že gotov, da se pa načrt le po razmeri dnarja, ki se bode dobiti mogel, izpeljati da. — Na drugo vprašanje Seidl'no od 5. dec., na koliko da so namreč srenje same dolžne pomagati, da se zaostali davki obstoječi iz naturnih pridelkov ali štolnina in plačila za mežnarje in organiste, slednjič dolžne zavarovalnine pri c. kr. notranje-avstrijski zavarovalnici — iztirjajo, odgovoril je ces. namestnik, da je razloček med pobiranjem in iztirjavanjem davkov. Cesarskega davka z deželnimi in okrajnimi dokladami nikjer, razen v Graden, srenje ne pobirajo. Če se pa ti davki iztirjavajo, so srenjski predstojniki dolžni pomagati in deželne gosposke izročajo to županom na korist srenjam samim, ker bi sicer za uradno eksekucijo še več plačil imele. — Vse druge davščine, bodi si za preskrbljevanje bolnikov v kaki bolnišnici, naloženi plateži, ali priklade za cerkve itd. morajo župani po postavi ed 20. apr. 1854 pobirati. Isto velja zastran dolžnih zavarovnin pri omenjeni zavarovalnici, ki ima to prednost že iz početka in jej pripada tudi po prenarjenih pravilih.

Kar zadeva prošnje za odlog dačnih plačil, so štempeljna proste, ako gre samo za postavni odlog; isto velja o vseh vlogah pri gosposki gledé onih reči, ki spadajo po novejši srenjski postavi v srenjsko upravo. Krivo pa je, če v taeih zadevah župani spričevala dajejo strankam, namesto da bi sami gosposki stvar poročali, ker morajo spričevala štempel ali kolek imeti, župansko poročilo pa ne.

Po teh in drugih vladinih odgovorih se je volil za namestnika v dež. odboru pl. Walterekirchen.

Sprejeti so bili predlogi finanč. odseka zastran učiteljskega fonda za doslužnino, koja znaša za tekoče leto 28.699 gld.; dohodka je